

PROLOOG

1. detsember 1804.

See oli kõige tähtsam öhtu Joséphine'i elus.

Pariislased ning üle terve Prantsusmaa kokku voorinud mehed-naised võtsid pimeduse varjus sisse kohti tänavate ääres, mida mööda protsessioon kulgema pidi; mujalt maailmast olid kohale saabunud kõrged külalised; kullatud tõldadele anti veel viimast lihvi ning ülima heeroose vääriliseks rituaaliks oli valmis pandud keiserlik rüü. Järgmisel päeval kroonitakse Napoleon Prantsusmaa ja kõigi selle asumaade imperaatoriks. Väikesest korsika sõdurist saab Tema Keiserlik Majesteet.

Kogu Prantsusmaa arvates säras Joséphine õnnejoovastuses, kuid tegelikult tundis ta toretseva Tuileries' palee seinte vahel pöörast hirmu. Kohe tuli tal täide viia oma elu kõige hulljulgem plaan.

Kõik sõltub nüüd sellest, kuidas ta end üleval peab etteastes, millest saab kogu tema senise elu rängim tuleproov. Kui ta selle auga läbi teeb, kroonitakse ta keisrinnaks, maailma võimsaimaks naiseks ja suurima mehe kaaslaseks, keda selle sajandi silmad näevad. Kui ta läbi kukub, langeb ta häbisse, alandusse ja vaesusse. Ta oli nelikümmend aastat vana, ta oli olnud Napoleoniga abielus kaheksa aastat ning mees oli hakanud rääkima nende abielu lõpetamisest.

Kunagi oli Napoleon oma „väikest kreoolitari” pimesi jumaldanud. Kuid talle tegi tuska abikaasa suutmatus kroonile pärijat kinkida ja nüüd, mil temast oli saanud valitseja, langes ta jalge ette iga naine impeeriumis. Kui Joséphine'i tabasid armukadeduspuhangud, lahkus Napoleon toast, sest naise pisarad ärritasid teda. Liiati teadis ta, et kuna abielu Joséphine'iga oli sõlmitud kodanlikul tseremoonial, pole naisest lahti saada sugugi keeruline.

Muidu igas küsimuses nii kindlameelne keiserlik kõrgus polnud oma keisrinna suhtes seda teps mitte. Napoleoni perekond üritas talle salamisi auku pähe rääkida, et abielu välismaise printsessiga lisaks ta positsioonile veelgi suursugusust – ja annaks takkapihta pärijagi. Kuid Joséphine oli prantslaste seas väga populaarne ning Napoleon suhtus temasse kui omamoodi talismani. Pealegi oli Napoleon ülimalt lojaalne mees. „Kuidas saaksin ma hüljata selle võrratu naise vaid seetõttu, et minust on saanud suurmees?” mõtiskles ta. Ehk oodata, kuni kroonimine on läbi?

Siis tegi ta saatusliku vea. Ta tunnistas oma mured üles Joséphine'ile. Naine reageeris rahulikult. Seejärel asus ta plaani sepitsema. Kroonimiseks oli Roomast kohale sõitnud paavst Pius VII koos kaaskonnaga ning Napoleon oli palunud Joséphine'il püha isa väärikalt vastu võtta. Naine oli osav diplomaat ja Napoleon tundis uhkust tema meeldivate, šarmantsete maneeride üle. Joséphine haaras võimalusest Pius enda poole võita.

Kroonimisele eelnevaks õhtuks oli Joséphine valmis ründama. Ta palus Piuselt eraaudientsi ning pani mängu kogu oma leebe sarmi. Ta tunnistas paavstile, et kannatab ränki süümepiinu, et on pööraselt mures oma hinge pärast ning et nüüd saab teda aidata vaid Jumala asemik maa peal. Ta lihtsalt peab pühale isale usaldama hirmsa saladuse: tema abielu Napoleoniga on vaid kodanlik ühendus ja seega elavad nad Jumala silmis patus. Ta kardab, nii sosistas Joséphine paavstile, kardab meeletult, et keisri saatuseks on seetõttu põleda põrgutules.

Naise pisarad ja tasasel häälel avaldatud hingepiin panid Piuse tegutsema. Ta marssis otsejoones keisri juurde ja teatas, et keeldub kroonimast patust meest. Püha isa on šokeeritud, et Tema Keiserlik Majesteet pole talle tõtt tunnistanud, ja nüüd peab too end kohe kiriklikul tseremoonial laulatada laskma. Napoleon palus ja ähvardas, kuid Pius ei andnud järele. Keiserliku paari peab abielus ühendama preester, muidu ei saa paavst kroonimist läbi viia.

Joséphine püsis vagusi ja ootas, et ta plaan läbi läheks. Ta oli venitanud Piusele rääkimisega kuni viimase minutini, et Napoleonil poleks

aega kompromissi välja vaielda. Imperaator oli nurka aetud. Ta kas nõustub laulatusega või kroonimine lükatakse edasi. Lõpuks andis Napoleon vastutahtsi järele. Tema kabinetti püstitati ajutine altar ja juba samal õhtul õnnistas üks Piuse kardinalidest Napoleoni ja Joséphine'i pühasse abiellu. Napoleon protestis ja vahutas vihast, aga Joséphine naeratas.

Ta oli võitnud. Nüüd oli ta Napoleoni naine ka Jumala palge ees. Nüüd on mehel ilmselgelt võimatu temast lahti öelda. Temast, „väikestest kreoolitarist”, saab Prantsusmaa keisrinna.

Tol õhtul nautis Joséphine oma triumfi. Ta oli löönud neid kõiki: Napoleoni kiuslikku perekonda, poliitikuid, kes olid ta kohta häbeamatuid kuulujutte levitanud, ning arvukaid näitlejannasid ja hertso-ginnasid, kes olid üritanud teda kõrvale tõugata. Vaadaku nad nüüd kõik, kuidas talle kroon pähe pannakse.

2. detsembri hommikul kell kümme asus imperaatori tõld Tuileries' palee juurest teele Notre-Dame'i poole. Hiigelsuurt kilgendavat, ülekullatud esindussõidukit vedasid kaheksa imekaunist valget hobust ja tõllakatust ehtis nelja kotka kukile upitatud keisrikroon. Tõlla piklike klaasakende taga võis vilksamisi näha ülihinnalistes kroonimisrüüdes säravaid Napoleoni ja Joséphine'i. Rahvas palistas teeservi, trotuaarid näisid olevat üle puistatud kullatolmuga.

Eales polnud Joséphine kaunim välja näinud. Ta kandis pikka, ohtralt kuldtikandiga kaunistatud valget satiinkleiti ning ta läikivad lokid olid sätitud ümber tuhandest briljandist meisterdatud ja pärlitega tipitud diadeemi. Ta kaelakee ja kõrvarõngad olid tehtud lihvitud teemantidega ümbritsetud safiiridest ja smaragdidest ning ta sõrmes säras rubiin – rõõmu sümbol, täiusliku elegantsi ja majesteetlikkuse kehasus.

Notre-Dame'is sai Napoleon paavstilt oma krooni. Ta surus selle endale pähe ning ootas siis, et Joséphine tema poole astuks. Joséphine põlvitas abikaasa ette ja pani peod justkui palveks kokku. Siis sirutas Napoleon käed välja ning asetas oma krooni naisele pähe, hästi ettevaatlikult, et mitte hinnalist diadeemi pagalt nihutada.

Joséphine – vaesunud kreoolitar, lesk, poolilmadaam ja metress – oli nüüd kogu Prantsusmaa keisrinna. Ta oli võitnud.

Või vähemalt nii ta arvas.

Marie-Josèphe-Rose de Tascher de la Pagerie veetis muretu lapsepõlve Martinique'il, temast sai Pariisis ülalpeetav armuke ning lõpuks Prantsusmaa kõige mõjukam naine. Ta polnud mingi väljapaistev iludus, hammaste asemel olid tal poolkõdunenud tüükad ning ta oli abikaasast kuus aastat vanem, ent vaid ühe seelikukeerutusega suutis ta orjastada mehe, kes hoidis hirmu all tervet Euroopat. Temast sai valitsejale ideaalne kaaslanna, kes oskas rahvale meele järele olla ning meisterlikult Napoleoni tujusid mõista. Tema oli pehme võim Napoleoni karmi rusika kõrval: ta täitis hiilgavalt kõiki neid rolle heategevuse, diplomaatia ja etiketi vallas, mida Napoleon ei suutnud. Terrorirežiimi kangelanna ja endise aristokraadina andis Joséphine Napoleonile alamate silmis legitiimsuse vabariigi kaitsjana, ning tema lahke süda ja malbe olek panid rahva unustama Napoleoni verejanu ja jõhkruse.

Joséphine tegi näo, et ei ihka võimu. Alandlikkust teeseldes tavatses ta öelda, et „pole sündinud sellise hiilguse jaoks”. Tegelikult tahtis ta vaadata ülalt alla kõigile neile, kes olid ta ära põlanud.

Joséphine'i triumfi tõendiks oli tema jalustrabav varandus: kallihinnaline garderoob, kunstiaarded ja ehtelaegas, kus peitus rohkem briljante kui Marie Antoinette'il. Ta kodu, Malmaisoni loss, oli tõeline kunstiteos. Tema aedades, mida kaunistasid Šveitsi stiilis mägimajake ja kasvuhoone, kasvas sadu Prantsusmaal ennenägematuid lillesorte. Loss oli sisustatud hindamatute maalide ja raidkujudega, mida Napoleon oli tema jaoks kogu maailmast kokku röövinud. Joséphine oli üks mõjuvõimsamaid ja energilisemaid kunstikollektsionääre ajaloos. Ta oli teine Katariina Suur, kes kasutas kunsti oma valitsuse toetamiseks ja oma võimu ehitamiseks. Armuke, kurtisaan, revolutsiooni kangelanna, kollektsionäär, heategevuspatroon ja keisrinna – ühe sõbra sõnul oli ta „näitlejanna, kes suutis mängida kõiki rolle”.

Edu nimel tegi Joséphine ükskõik mida – hülgas sõbrad, õõnestas vaenlaste jalgealust ja kandis keelt rivaalide peale. Ta ohverdas isegi oma tütre.